

KONU 1: DOĞU CEPHESİ

DİKKAT: Doğu Cephesi, düzenli ordunun savaştığı ilk cephe'dir. Çünkü burada Osmanlı Devleti'nden kalan son askeri birlik olan **15. Kolordu** bulunmaktadır. Bu Kolordu'nun komutanı olan **Kazım KARABEKİR**, Mondros Ateşkesi'ne uymayarak birliğini dağıtmamıştır.

- Doğu Cephesi'nde **ERMENİLER** ile mücadele edilmiştir.

Cephenin Açılışı

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra zaten bugünkü Ermenistan Devleti kurulmuştu.

Sevr Antlaşması'nın imzalanmasından sonra, bu antlaşmada kendilerine verilen Doğu Anadolu topraklarını ele geçirmek için saldırıya geçtiler.

Zaten böyle bir saldırıyı uzun süredir bekleyen ve buna hazırlıklarını yapan Kazım Karabekir, TBMM tarafından Doğu Cephesi komutanlığına tayin edildi.

Doğu Cephesi'nin Kapanışı

15. Kolordu ile Ermeni saldırısını durduran Kazım Karabekir, Ermenileri Gümrü'ye kadar geri çekilmek zorunda bıraktı.

Sonunda yenilgiyi kabul eden Ermenistan ile TBMM (TBMM'yi temsilen Kazım Karabekir) arasında **Gümrü Antlaşması** imzalandı. (3 Aralık 1920)

Gümrü Antlaşması'nın Maddeleri

- Türkiye ile Ermenistan arasındaki sınır, Aras Nehri-Çıldır Gölü hattı olacak
- Ermenistan SEVR'İN geçersiz olduğunu kabul edecek.

DİKKAT: TBMM, açıldıktan sonra girdiği mücadelede siyasi başarıları askeri başarılar sayesinde elde etmiştir. Bu yüzden cephe ve muharebeler bölümüne en doğru şekilde böyle

çalışabiliriz. Hangi askeri başarıdan sonra hangi siyasi başarı elde edilmiştir? Şeklinde.

Ayrıca TBMM ilk açıldığında başta İtilaf Devletleri olmak üzere Dünya tarafından illegal bir yapı olarak görülmüştür. Bu yüzden TBMM'nin varlığının kabul edilmesi ile Misak-ı Milli'nin kabul edilmesinin ayrı anlamlara geldiğine dikkat edelim.

Gümrü Antlaşması'nın Önemi

- Gümrü Antlaşması TBMM'nin kazandığı ilk siyasi başarıdır.
- Bu antlaşma ile TBMM'nin varlığı ilk kez bir devlet tarafından tanınmış oldu. (Bunun için taraflarına görüşmesi yeterli)
- Ayrıca Ermenistan Misak-ı Milli'yi kabul eden ilk devlet oldu. Böylece Sevr'de kendilerine verilen topraklardan da vazgeçmiş oldular.
- Gümrü Antlaşması Doğu sınırımızı belirleyen üç antlaşmadan ilki olmuştur. (Diğerleri Moskova ve Kars antlaşmaları)
- Gümrü Antlaşması ile Doğu Cephesi kapanmıştır. Doğu Cephesi'ndeki birliklerimizin bir bölümü Batı Cephesi'ne kaydırıldı.

NOT: Cephe kapanmasına rağmen Kazım Karabekir, emrinde bir miktar kuvvetle Doğu Anadolu'da bulunmaya devam etmiştir. **Bunun nedenleri ise:**

- Ermenilerin tekrar saldırıya ihtimali,
- Sovyet Rusya'nın niyeti ile ilgili endişelerimizin olması
- Kafkaslar üzerinden Enver Paşa'nın yurda giriş yapacağı ile ilgili dedikodular

KONU 2: GÜNEY CEPHESİ

DİKKAT: Güney Cephesi, düzenli ordunun savaştığı tek cephe'dir. Burada mücadele

baştan sona Kuvayi Milliye birlikleri ile yürütülmüştür.

- Güney Cephesi'nde Fransa ve Fransızların silahlandığı Ermenilerle mücadele edilmiştir.
- Güney Cephesi düşmana **ilk kurşunun atıldığı (Hatay/Dörtyol)**, Kuvayi Milliye'nin ilk doğduğu yerdir.
- Güney Cephesi'nde bir taraftan **Sütçü İmam, Tayyar Rahime, Yılanoğlu** gibi yerel kahramanlar, diğer taraftan **Şahin Bey, Ali Saip Bey** gibi TBMM'nin gönderdiği subaylar Kuvayi Milliye hareketini örgütlemiştir.

Antep Savunması

- Antep savunması **Üsteğmen Salih Bey** liderliğinde örgütlenmiştir. Antep halkının **Şahin Bey** adını verdiği Üsteğmen Salih Bey, bu mücadelede şehit düşmüştür.
- Antep halkı Fransız ve Ermeni kışkırtmaları karşısında ayaklanarak düşmanı şehirden atmış, ardından oldukça uzun süre kuşatmaya karşı direnmiştir. Bu mücadele sırasında şehir halkının 2/3'si şehit düşmüştür.
- Antep'e, 6 Şubat 1921'de TBMM tarafından "**GAZİ**" unvanı verilmiştir.

Maraş Savunması

- Maraş'ta mücadelenin lideri **Sütçü İmam** olmuştur.
- Maraş'ta mücadele 2 Şubat 1920'ye kadar sürdü. Bu tarihte Fransızlar kenti terk etmek zorunda kaldı.
- Maraş'a 7 Şubat 1921'de TBMM tarafından "**KAHRAMAN**" unvanı verilmiştir.

Urfa Savunması

- Urfa'da Kuvayi Milliye, TBMM'nin bölgeye gönderdiği **Ali Saip Bey** önderliğinde örgütlenmiştir.

- Urfa'ya 1984 yılında "**ŞANLI**" unvanı verilmiştir.

Güney Cephesi'nin Kapanışı

Fransa Güney Cephesi'nde ummadığı kadar sert bir halk direnişi ile karşılaştı. Ancak Güney Cephesi'nde asıl sonucu belirleyen Batı Cephesi olmuştur. Tüm planlarını Yunan başarısına göre yapan Fransızlar, Sakarya Savaşı'nda yaşanan Yunan yenilgisinin ardından TBMM ile 1921 Ankara Antlaşmasını imzalayarak Anadolu'dan tamamen çekilmiştir.

1921 Ankara Antlaşması

- Türkiye-Suriye sınırı Hatay ve İskenderun dışında bugünkü gibi çizilmiştir.
- Fransa, Hatay ve İskenderun yöresinde özel bir yönetim kurmayı, bölge halkının Türkiye ile kültürel bağlarının devam etmesini kabul etmiştir.
- Suriye topraklarında kalan ve Süleyman Şah'ın mezarının bulunduğu Caber Kalesi, Türk toprağı sayılacak ve Türk askeri tarafından korunacak

1921 Ankara Antlaşması'nın Önemi

- Ankara Antlaşması ile Fransa Anadolu'yu terk etti. Böylece İtilaf Bloğu tamamen parçalandı ve İngiltere Anadolu'da yalnız kaldı. (Yunanlıları saymıyoruz)
- Fransa, Ankara antlaşması ile Misak-ı Milli'yi kabul eden ilk İtilaf Devleti oldu.
- Güney Cephesi kapandı. Bu bölgedeki birlikler de Batı Cephesi'ne kaydırılabildi.

DİKKAT: Hatay ve İskenderun'un sınırlarımız dışında kalması, TBMM'nin Misak-ı Milli'den verdiği ikinci taviz oldu. (Birinci taviz Batum'dur. Batı Cephesi'nde işleyeceğiz.)

NOT: Akdeniz Bölgesi bildiğiniz gibi İtalya'nın işgali altındadır. Ancak en baştan küstürülen İtalya ile ciddi bir çatışma yaşanmamıştır. İtalya, İkinci İnönü Muharebesi'nden sonra

Anadolu'daki birliklerini çekmeye başlamıştır. Tıpkı Fransa gibi Sakarya Muharebesi'ndeki Yunan yenilgisinden sonra ise Anadolu'dan tamamen çekilmiştir.

KONU 3: BATI CEPHESİ

DİKKAT: Öncelikle Batı'da Yunanlılara karşı mücadelenin İzmir'in işgalinden itibaren başladığını tekrar hatırlatalım.

Yunan ordusunun Sevr'i Osmanlı'ya kabul ettirmek için yaptığı kapsamlı saldırı:

- Büyük miktarda toprağın kaybedilmesine,
- Yunanlıların Eskişehir önlerine kadar ilerlemelerine
- Kuvayi Milliye'nin yetersizliğinin anlaşılmasına sebep oldu.

NOT: Yunan Taarruzu karşısında Batı Cephesi Kuvayi Milliye komutanı Ali Fuat Cebesoy ve Kuvayi Seyyare Komutanı Çerkez Ethem'in bir karşı saldırı harekâtı olmuştur. Tarihimize **Gediz Muharebesi** olarak geçen bu harekâta Gediz geri alınsa da büyük kayıp verilmiştir. Bu olay Ali Fuat Cebesoy'un Moskova elçiliğine gönderilmesine sebep olmuştur. Diğer yandan Kuvayi Milliye komutanlığının lağvedilerek düzenli ordunun kuruluşunu hızlandırmıştır.

Kuvayi Milliye'nin düzenli orduya göre eksik olan yönleri

- Kuvayi Milliye'nin en büyük eksikliği gayri nizami harp tekniklerini kullanmasıdır. Dolayısıyla karşısında düzenli ordunun ilerleyişini durduracak ya da bu orduyu gere çekilmeye zorlayacak gücü yoktur.
- Kuvayi Milliye birliklerinin askeri düzen ve disiplinden yoksun oluşu
- Bazı Kuvayi Milliye liderlerinin emir almak istememeleri
- Bazı Kuvayi Milliye birliklerinin, çoğunlukla da Kuvayi Milliye'nin adını kullanan

eşkiyaların ihtiyaçlarını halktan zorla karşılaması

- Bazı Kuvayi Milliye liderlerinin hukuk devleti anlayışına ters olarak suçlu gördüklerini kendilerince cezalandırmaları

NOT: Özellikle TBMM'ye karşı çıkan isyanların bastırılmasında büyük payı olan Çerkez Ethem, yargılamaya gerek duymadan isyancıları cezalandırmıştır.

SONUÇTA TÜM BUNLARDAN DOLAYI 8 KASIM 1920'DE DÜZENLİ ORDU KURULARAK ALBAY İSMET BEY BATI CEPHESİ KOMUTANLIĞINA ATANDI.

Böylece Batı Cephesi'nde düzenli Türk ordusu ile Yunan ordusu arasında muharebeler süreci başladı.

Batı Cephesi'nde Yunan ordusuna karşı beş muharebe yapıldı.

- İnönü Muharebesi (Savunma)
- II. İnönü Muharebesi (Savunma)
- Kütahya-Eskişehir Muharebesi (Savunma)
- Sakarya Meydan Muharebesi (Savunma)
- Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi (Saldırı)

I. İNÖNÜ MUHAREBESİ

Düşman: Yunanlılar

Türk Ordusunun başında: Batı Cephesi Komutanı Albay İsmet Bey vardır.

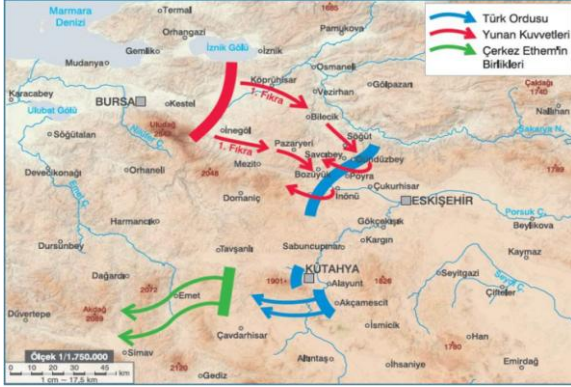
Batı Cephesi'nde düzenli ordunun giriştiği ilk savaş ve kazandığı ilk zaferdir.

I. İnönü Muharebesinin Sebepleri

- Yunanlıların Eskişehir üzerinden Ankara'ya ulaşmak istemesi
- Yunanlıların TBMM'yi dağıtarak Sevr'i zorla kabul ettirmek istemeleri

I. İnönü Muharebesi:

Yunanlılar, Eskişehir önlerine kadar ilerledikleri saldırının ardından ciddi bir direnişle karşılaşmadan Ankara'ya ulaşacaklarını düşünmüşlerdir.

Türklerin Kuvayi Milliye birlikleri yerine düzenli ordu kurduğunun haberini alsalar da bu haberi çok ciddiye almamışlardır.

DİKKAT: Diğer yandan düzenli ordunun kurulması sırasında Batı Anadolu'daki en büyük Kuvayi Milliye birliklerine (Çerkez Ethem'in birliklerine **Kuvayi Seyyare** denilmiştir.) komuta eden **Çerkez Ethem**, İsmet İnönü'nün emrine girmeyerek isyan etmiştir.

Çerkez Ethem İsyanı'nı değerlendirmek isteyen Yunanlılar, 6 Ocak 1921'de Eskişehir'e doğru iki koldan harekete geçtiler.

Ancak İnönü önlerinde ummadıkları kadar sert bir direnişle karşılaşarak 11 Ocak 1921'de geri çekilmek zorunda kalmışlardır.

NOT: I. İnönü Muharebesi'nin ardından Ali Fuat Cebesoy komutasındaki birlikler Çerkez Ethem isyanı ile ilgilenmiştir. Çetesindeki pek çok Kuvayi Milliye'cinin Çerkez Ethem'i desteklememesi sayesinde isyan bastırılmıştır. Çerkez Ethem Yunanlılara sığınarak yurdu terk etmiştir.

I. İnönü Muharebesinin Sonuçları

- Düzenli ordunun kazandığı bu ilk başarı ülkede büyük sevinç yaratmış, Kurtuluş, TBMM'ye ve düzenli orduya güveni artırmıştır.
- Böylece askeri alma işlemleri hızlanmış, asker kaçaklarının sayısı azalmıştır.
- Yeni Türk Devleti'nin ilk Anayasası olan **Teşkilat-ı Esasiye** ilan edilmiştir.
- **İstiklal Marşı** kabul edilmiştir.

DİKKAT: Teşkilat-ı Esasiye'nin ve İstiklal Marşı'nın kabul edilmesi yeni Türk Devleti'nin kuruluşunu ilan anlamına gelmektedir.

- İtilaf Devletleri, **Londra Konferansı'nı** düzenlemek ve TBMM'yi bu konferansa davet etmek zorunda kaldılar.
- Sovyet Rusya ile **Moskova Dostluk Antlaşması** imzalandı.
- **Afganistan ile bir dostluk antlaşması** imzalandı.

NOT: Genellikle karıştırılan bir durumu düzeltelim. Bu savaşın ismi Albay İsmet Bey yönettiği için İnönü değildir. Savaş, Eskişehir'in İnönü mevkiinde olmuştur. Bu yüzden 1934'te Soyadı Kanunu çıkınca İsmet Bey, "**İNÖNÜ**" soyadını almıştır.

DİKKAT: Yukarıda sıraladığımız sonuçlardan dört tanesini daha ayrıntılı işlememiz gerekiyor.

TEŞKİLAT-I ESASİYE (1921 ANAYASASI)

TBMM açılalı yaklaşık bir yıl olmasına rağmen Anayasa ilan edilmemiştir. Çünkü Anayasa ilan etmek, yeni bir devlet kurulduğunu ilan etmek anlamına gelmektedir. Bunu yapabilmek için önemli bir başarı kazanmayı bekleyen TBMM, kazanılan ilk büyük başarının ardından yeni Türk Devleti'nin ilk Anayasası olan Teşkilat-ı Esasiye'yi ilan etmiştir.

Teşkilat-ı Esasiye'nin Önemli Özellikleri

- Savaş şartlarında hazırlanmış bir anayasa olduğu için ayrıntıya yer verilmemiştir. TBMM'nin o zamana kadar çıkardığı kanunların toparlanmasından ibaret bir anayasadır.
- Kişi temel hak ve hürriyetleri ile ilgili bölüm Kanun-i Esasi'den aynen alınmıştır.
- **Güçler Birliği ilkesi** kabul edilmiştir.
- **Meclis Hükümeti Sistemi** benimsenmiştir.
- **Meclis üstünlüğü ilkesi** benimsenmiştir. (TBMM'nin üstünde hiçbir güç yoktur. V.b maddelerden anlıyoruz.)
- **Milli Egemenlik ilkesi** benimsenmiştir. (Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir. V.b maddelerden anlıyoruz.)
- **Tek Meclis ilkesi** benimsenmiştir. (Türk milletinin tek gerçek temsilcisi TBMM'dir. V.b ifadelerden anlıyoruz.)
- **Laik bir Anayasa değildir.**
- 1924 Anayasası'nın kabulüne kadar yürürlükte kalmıştır.

NOT: Teşkilat-ı Esasiye'de gerçekleşen en büyük değişiklik **Cumhuriyet'in ilan edilmesi** ve aynı süreçte **Kabine sistemine** geçilmesidir.)

LONDRA KONFERANSI (21 ŞUBAT-12 MART 1921)

Konferansın toplanmasının genel amacı

- İtilaf Devletleri'nin Sevr'i biraz daha yumuşatarak TBMM'ye kabul ettirmek istemesidir.

Bu genel amacın yanı sıra katılan devletlerin kendilerine göre sebepleri bulunmaktadır.

Fransa ve İtalya: Yunanlıların başarılı olamayacağına inanmaktadırlar. Türklerle bir an önce barış yapılarak kurtarabildiklerini kurtarma düşüncesindedirler.

İngiltere: Yunanlılara yeni bir taarruz öncesi hazırlanmaları için zaman kazandırmak istemektedir.

TBMM Hükümeti ise;

- Konferansa katılarak İtilaf Devletleri tarafından resmen tanınmak,
- Misak-ı Milli'yi savaşımızın haklı sebeplerini Dünya'ya duyurmak,
- İtilaf Devletleri'nin "Türkler barış istemiyor." şeklinde propaganda yapmalarına engel olmak istemektedir.

Londra Konferansı:

İtilaf Devletleri konferansa hem Osmanlı hükümetini hem de TBMM hükümetini davet ederek taraflar arasında görüş ayrılığı yaratmaya çalışmıştır.

Konferansa Osmanlı hükümeti adına **Tevfik Paşa**, TBMM adına ise Dışişleri Bakanı **Bekir Sami Bey** başkanlığında bir heyet katılmıştır.

Konferansta ilk olarak söz alan Tevfik Paşa: "Söz milletin gerçek temsilcilerindir." diyerek görüş ayrılığı doğmasına izin vermemiştir.

YORUM: Tevfik Paşa'nın bu hareketinden İstanbul Hükümeti'nin yok edemediği TBMM ile artık iyi ilişkiler kurma çabasına girdiği sonucunu çıkarmalıyız.

Konferansta küçük değişikliklerle SEVR'İN neredeyse aynısı teklif edilmiştir. TBMM'nin bunu reddetmesi üzerine konferans sonuçsuz dağılmıştır.

NOT: Zaten konferanstan sonuç çıkmayacağını bilen İngilizler, Yunanların harekete geçmesi için konferansın dağılmasını bile beklememiştir.

NOT: Bekir Sami Bey, Konferans dışında şahsi olarak İngilizlerle esir değişimine, İtalya ile bazı ekonomik tavizler karşılığı yardım anlaşması yapmıştır. Ancak devletlerin eşitliği ilkesine aykırı bulunduğu için İngiltere ile yapılan

sözleşme de, tam bağımsızlık ilkesine aykırı bulunduğu için İtalya ile yapılan sözleşme de TBMM tarafından reddedilmiştir.

Londra Konferansı'nın Sonuçları

- TBMM konferanstan barış gibi bir sonuç çıkmayacağını biliyordu. Yine katılma amaçlarına ulaştı.
- TBMM, İtilaf Devletleri tarafından resmen tanınmış oldu.
- Misak-ı Milli ve Kurtuluş Savaşı'nın haklı sebepleri Dünya'ya duyuruldu.
- İtilaf Devletleri'nin "Türkler barış istemiyor." Yönünde propaganda yapmaları engellenmiş oldu.

MOSKOVA DOSTLUK ANTLAŞMASI (16 Mart 1921)

- Sovyet Rusya ile TBMM Hükümeti arasında imzalanan bir dostluk antlaşmasıdır.

Moskova Antlaşması'nın Sebepleri

- İki tarafı da dost olmaya iten temel sebep ortak düşmanlara sahip oluşlarıdır.
- Bolşevik İhtilali ile kurulan Sovyet Rusya, Kapitalist Dünya ile arasında tampon bölge olmasını istemektedir.
- Emperyalizmin etkisindeki Türkiye, Sovyet Rusya için bir tehdit oluşturacaktı. Bu yüzden Kurtuluş Savaşı'nı kazanmamızı istemektedir.
- Bağımsız Türkiye, Boğazlar, Karadeniz dolayısıyla Rusya'nın güney sınırlarının güvende olması demektir.
- Ayrıca Şimdi kuracağı iyi ilişkiler sayesinde ileride komünist rejimi Türkiye'ye ihraç edebileceğini düşünmektedir.
- TBMM'nin I. İnönü Muharebesi'ni kazanması
- Diğer yandan TBMM'de doğu sınırının güvende olduğunu bilmek istemektedir. Böylece tüm kuvvetlerini ve ilgisini Batı Cephesi'ne kaydırabilecektir.

- Sovyet Rusya'nın Kurtuluş mücadelesine yapacağı para ve silah yardımına ihtiyacımız vardır.

NOT: Tüm bu sebeplerin yanı sıra TBMM Hükümeti'nin Londra Konferansı'na davet edilmesi bir sebep olmasa da süreci hızlandırmıştır. Türklerin Emperyalist devletlerle anlaşma ihtimali Rusya'yı telaşlandırmış ve antlaşmayı hızlandırmıştır.

Moskova Antlaşmasının Maddeleri

MADDE: İki taraftan birisinin kabul etmediği uluslar arası antlaşmayı diğeri de kabul etmeyecektir.

YORUM: Bu madde iki devletin uluslar arası alanda birlikte hareket edeceği anlamına gelir.

Ayrıca bu maddeden Sovyet Rusya'nın Sevr'i kabul etmediği anlamı çıkarabiliriz.

MADDE: Sovyet Rusya, Batum'un Gürcistan'a verilmesi şartıyla Misak-ı Milli'yi kabul edecek

YORUM: Böylece Sovyet Rusya, Misak-ı Milli'yi kabul eden ilk Avrupalı devlet oldu.

Ayrıca Batum, Misak-ı Milli'den verilen ilk taviz oldu.

MADDE: Çarlık Rusya'sı ile Osmanlı Devleti arasında daha önce imzalanan tüm antlaşmalar geçersiz sayılacak

YORUM: Bu maddeden iki yeni rejimin (TBMM-Sovyet Rusya) birbirlerine meşruiyet kazandırdıklarını görüyoruz.

AFGANİSTAN İLE DOSTLUK ANTLAŞMASI

Ali Fuat Cebesoy başkanlığındaki Türk heyeti antlaşma yapmak için Moskova'da bulunduğu sırada Afgan heyeti ile karşılaşır.

Sonuçta Afganistan ile TBMM arasında bir dostluk antlaşması imzalanır.

Bu Antlaşmanın Önemi

Afganistan, TBMM'nin varlığını tanıyan ve Misak-ı Milli'yi kabul eden ilk Müslüman devlet oldu.

II. İNÖNÜ MUHAREBESİ

- Türk ordusunun başında yine Albay İsmet Bey vardır.

II. İnönü Muharebesi'nin Sebepleri

- İnönü Muharebesi'nden farklı değildir. Yunanlılar Eskişehir üzerinden Ankara'ya ulaşmak,
- TBMM'yi dağıtarak Türklere Sevr'i kabul ettirmek
- I. İnönü Muharebesi'nin intikamını almak gibi amaçlarla İnönü mevzilerine bir kez daha saldırdı.

II. İnönü Muharebesi

- Yunanlılar, I. İnönü Muharebesi'nde aldıkları yenilginin ardından daha ciddi hazırlıklarla tekrar aynı mevzilere saldırdı.
- 23 Mart 1921'de başlayan Yunan saldırısı yaklaşık bir hafta sürdü. 1 Nisan 1921'de mevcut kuvvetleri ile İnönü mevzilerini geçemeyeceklerini anlayan Yunanlılar geri çekildi.

DİKKAT: Yunan geri çekilişi sırasında İsmet İnönü bir fırsatı değerlendirerek Yunan yenilgisini bozguna çevirmek amacıyla küçük bir taarruz girişiminde bulundu. Ancak bu

girişim başarılı olmadı. Bu girişim Türk ordusunun savunma yapabileceği de henüz taarruz edecek güce sahip olmadığını gösterdi.

NOT: II. İnönü Muharebesi'nin kazanılmasının ardından Mustafa Kemal, İsmet İnönü'ye gönderdiği telgrafta: **“Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makus talihini de yendiniz.”** Demişdir.

II. İnönü Zaferi'nin Sonuçları

- Türk ordusuna, TBMM'ye ve Kurtuluşa duyulan güven bir kez daha arttı.
- İtalya, Anadolu'yu terk etmeye başladı.
- Fransa, antlaşma zemini hazırlaması için temsilcisini Ankara'ya gönderdi.
- Yunanistan, Anadolu işgali için daha büyük kuvvetler gerektiğini anladı. Bunun için yeniden hazırlıklara girişti. İngiltere'den büyük miktarda borç alarak Anadolu'ya önemli miktarda takviye kuvvet getirdi.

KÜTAHYA-ESKİŞEHİR MUHAREBESİ

- Ordunun başında yine Batı Cephesi Komutanı İsmet İnönü bulunmaktadır.

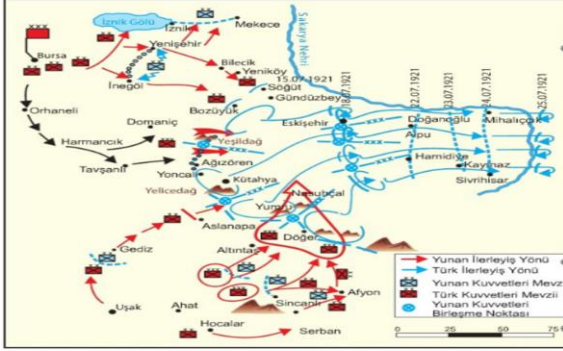
Kütahya-Eskişehir Muharebesi'nin Sebepleri

- Bu muharebenin sebepleri de I. Ve II. İnönü Muharebeleri ile aynıdır.
- Yunanlılar, Eskişehir üzerinden Ankara'ya ulaşmak, TBMM'yi dağıtmak ve Türklere Sevr'i zorla kabul ettirmek istemektedir.

Kütahya-Eskişehir Muharebesi

Yukarıda belirttiğimiz gibi Yunanlılar, mevcut kuvvetleri ile Anadolu işgalini tamamlayamayacaklarını anlayarak tekrar hazırlıklara giriştiler ve Anadolu'ya önemli miktarda birlik gönderdiler.

Bu durum iki ordu arasında bulunan sayı ve teçhizat farkının iyice artmasına sebep oldu.

Eskişehir - Kütahya Savaşlarının Yapıldığı Yer ve Tarafların Harekâtı

Bu savaşta Yunan ordusu 10 Temmuz 1921'de iki kol üzerinden saldırıya geçti. Bir kol yine Eskişehir'e doğru ilerlerken, diğer kol Kütahya yönüne saldırıya geçti.

İki ordu arasında açılan güç farkı savunma yapmayı imkânsız hale getirmişti. Ayrıca Kütahya yönünden ilerleyen Yunan Kuvvetinin Türk ordusunu çembere alma ihtimali doğmuştu.

Bu gelişmeler üzerine **Mustafa Kemal, tüm siyasi sorumluluğu üzerine alarak İsmet İnönü'ye orduyu Sakarya Irmağının doğusuna çekme önerisinde bulundu.**

Böylece Türk ordusu Sakarya Irmağı'ndan doğal bir savunma olarak yararlanmak için Sakarya Irmağı'nın doğusuna çekildi. (24 Temmuz 1921)

NOT: Kütahya-Eskişehir Muharebesi, Yunanlılara karşı sapılan üçüncü savunma savaşı ve tek yenilgidir. Ancak diğer yandan bir yenilgiden çok planlı bir geri çekiliş olarak da değerlendirilebilir. Çünkü Mustafa Kemal'in Kurtuluş Savaşı ile ilgili temel stratejisi şudur: Yunan ordusunu Anadolu içlerine çektiğçe durdurma ihtimalimiz artacaktır. Bir kez durdurduğumuzda artık ilerleyecek güçleri kalmayacaktır.

Kütahya Eskişehir Muharebesi'nin Sonuçları

- Eskişehir, Afyon, Kütahya ve Sakarya Irmağı'nın batısı kaybedilmiştir.

- Planlı bir geri çekiliş de olsa bu yenilgi, I. Ve II. İnönü Muharebeleri ile oluşan olumlu havayı dağıtmıştır.
- Asker kaçaklarının sayısı artmış, askere alma işlemleri zorlaşmıştır.
- Meclisin Ankara'nın doğusuna Kayseri ya da Sivas'a taşınması gündeme gelmiştir.
- Meclis'te yenilgiden Mustafa Kemal'i sorumlu tutan muhalefet baskıyı artırmış, onun ordunun başına geçmesini istemiştir.
- II. İnönü ile Anadolu'daki askerlerini çekmeye başlayan İtalya, bu geri çekilişi durdurmuştur.
- Yine temsilcisini Ankara'ya gönderen Fransa, antlaşmadan vazgeçmiştir.
- Tüm bu gelişmeler üzerine Mustafa Kemal, **Başkomutanlık Yasası** ile Türk ordusunun başına geçmiştir.

DİKKAT: Amasya Genelgesi'nden sonra çıkardığı asker üniformasını şimdi bir kez daha giymiş oldu.

- Ordunun başına geçen Mustafa Kemal, ilk iş olarak **Tekâlif-i Milliye Emirlerini** yayınlamıştır.

BAŞKOMUTANLIK YASASI (5 AĞUSTOS 1921)

- 5 Ağustos'ta kabul edilen bu yasa ile Mustafa Kemal, Türk ordusunun başına geçti.
- Ayrıca TBMM, 3 aylığına **yasama ve yürütme** yetkilerini Mustafa Kemal'e devretti.

DİKKAT: Mustafa Kemal'in bu yetkileri istemesinin sebebi, mecliste tartışmalarla kaybedilecek zamanın olmayışı, hızlı karar alıp, hızlı uygulamak gerekliliğidir.

- Başkomutanlık Yasası'nı kullanan Mustafa Kemal'in ilk işi **Tekâlif-i Milliye Emirlerini** yayınlamak olmuştur.

TEKÂLİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ (7-8 AĞUSTOS 1921) MİLLİ YÜKÜMLÜLÜKLER

Tekâlif-i Milliye Emirlerinin yayınlanmasının amaçları

- Kurtuluş Savaşı'nın en kritik muharebesi olan Sakarya Muharebesi öncesi ordunun ihtiyaçlarını hızla karşılamak
- Zaten canı ile savaşta olan Türk halkını mali ile de savaşa katmak. Böylece Türk halkının durumun ne kadar kritik olduğunu anlamsını sağlamak

Başlıca Emirler

- Her aile bir askeri giydirecek. (bir çift çorap, çarık ve iç çamaşırı)
- Halk, elindeki her türlü silah ve mühimmatı orduya teslim edecek.
- Halkın elindeki ulaşım araçlarının %20'sine el konacak. Geri kalan ulaşım araçları ile halkı her ay ordu için 100 km taşımacılık yapacak.
- Her türlü zanaatkâr (marangoz, demirci, nalbant v.b) derhal ordu hizmetine girecek.
- Tüccarın elindeki yiyecek ve giyecek maddelerinin bedeli sonradan ödemek koşuluyla %40'ına el koyulacak.
- Ordu, ihtiyaç halinde her türlü sahipsiz mala el koyabilecek.
- Her türlü makineli aracın %40'ına el konacak
- Her ilde, ilçede ve kasabada kurulacak Tekâlif-i Milliye komisyonları bu emirlerin uygulanmasını sağlayacaktır.

DİKKAT: Tekâlif-i Milliye Emirleri, TBMM tarafından çıkarılmış bir kanun değildir. Başkomutanlık yetkisini kullanan Mustafa Kemal'in meclise ait yasama gücünü kullanarak çıkardığı bir kanundur.

NOT: Bu emirlerin Dünya tarihinde bir benzeri daha yoktur. Hiçbir lider böylesine ihtiyaçlarla halkına yönelmemiştir. Tekâlif-i Milliye Emirleri,

Kurtuluş Savaşı'nın ne kadar zor şartlar altında yapıldığının göstergesidir.

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ (23 AĞUSTOS-13 EYLÜL)

Türk ordusunun başında: Başkomutan Mustafa Kemal bulunmaktadır.

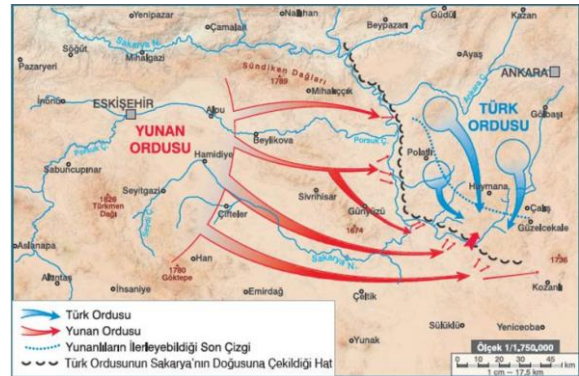
Ayrıca **Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak** ve **Batı Cephesi Komutanı İsmet İnönü'** de bu savaşta görev almıştır.

NOT: Mustafa Kemal'in Kurtuluş Savaşı'nda Türk ordusunun başında görev aldığı ilk muharebedir.

Sakarya Muharebesinin Sebepleri

- Kütahya-Eskişehir galibiyetinden sonra Yunanlıların, Türklerin toparlanmasına izin vermek istememesi
- Yunanlıların, Ankara'ya ulaşarak TBMM'yi dağıtmak, Türklere Sevri kabul ettirmek istemesi.

Sakarya Meydan Muharebesi

DİKKAT: Mustafa Kemal'in “**Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O sathı bütün vatandır.**” şeklinde başlayan sözü bir cephe emridir. Bu emir Sakarya Meydan Muharebesi'nde Türk ordusunun savaş taktiği olmuştur.

NOT: Mustafa Kemal'in cephe düzenini bir kenara bırakan savaş taktiği, Dünya savaş tarihinde ilk kez uygulanmıştır.

23 Ağustos'ta yaklaşık 100 km.'lik bir cephe üzerinden başlayan Yunan saldırısı 20 gün sürmüştür.

Ancak Mustafa Kemal'in savaş taktiği karşısında çaresiz kalan ve tüm taarruz gücünü kaybeden Yunan ordusu 13 Eylül'de yenilgiyi kabul ederek geri çekilmiştir.

NOT: Kurtuluş Savaşı'nda en kanlı çarpışmaların gerçekleştiği Sakarya Muharebesi, çok fazla subayımızın şehit olması nedeniyle "Subaylar Savaşı" olarak da bilinmektedir.

Sakarya Meydan Muharebesi'nin Sonuçları

- Sakarya Muharebesi Kurtuluş Savaşı'nda rolleri değiştirmiştir. Yunan ordusunun taarruz gücü kırılmış, taarruz sırası Türk ordusuna geçmiştir.
- Ankara'yı almak, TBMM'yi dağıtmak, Sevr'i kabul ettirmek gibi hayallerden vazgeçen Yunanlılar Sakarya'nın batısında toprakları korumanın derdine düşmüştür.
- Fransa ile **Ankara Antlaşması** imzalanmış, Fransa Anadolu'yu terk etmiştir.

NOT: Daha ayrıntılı bilgi için Güney Cephesine tekrar göz atabilirsiniz.

- İtalya, Anadolu'daki birliklerini tamamen çekmiştir.
- Böylece İtilaf Bloğu tamamen parçalanmış, İngiltere Anadolu'da yalnız kalmıştır.
- Kafkas Cumhuriyetleri ile **Kars Antlaşması** imzalanmıştır.
- Mustafa Kemal'e "Gazilik" ve "Mareşallik" unvanları verilmiştir.
- Türklerin Viyana'dan beri süren geri çekilişi sona ermiştir.

- İngiltere, Yunanlılara zaman kazandırmak için ateşkes teklifinde bulunmuştur.

NOT: Ancak komik bir biçimde bu öneride Türk ve Yunan ordularının tarafsız itilaf kuvvetlerinin denetimine girmesi şartı vardır.

- İngiltere ile yapılan esir değişimi antlaşması ile Malta'da sürgünde olan Türkler kurtarılmıştır.

KARS ANTLAŞMASI (13 EKİM 1921)

- TBMM Hükümeti ile Sovyet Rusya'nın güdümündeki Kafkas Cumhuriyetleri (**Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan**) arasında imzalanmıştır.
- Bu antlaşma Sovyet Rusya ile imzaladığımız Moskova antlaşmasının sınırlar ile ilgili olan kısmının asıl sınır komşumuz durumundaki Kafkas Cumhuriyetleri ile tekrar edilmesidir.

DİKKAT: Yeni bir şey yok. Batum yine Misak-ı Milli'den taviz olarak kalmıştır.

Kars Antlaşmasının Önemi

- Bu antlaşma ile Doğu sınırimız kesinlik kazanmıştır.
- Gümrü ve Moskova antlaşması ile birlikte doğu sınırimızı belirleyen üçüncü ve son antlaşma olmuştur.

BÜYÜK TAARRUZ VE BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ (26 AĞUSTOS-18 EYLÜL 1922)

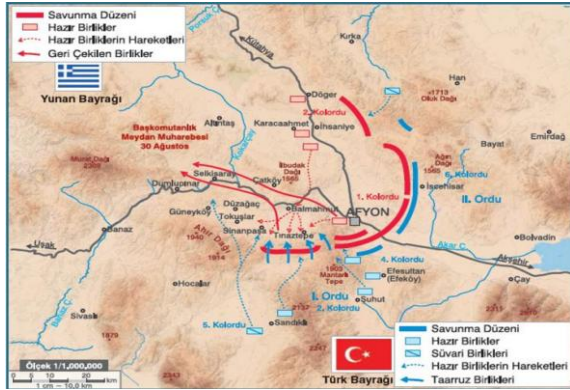
Sakarya Muharebesi ile Yunan ordusunun taarruz gücü yok olmuş, Afyon, Kütahya, Eskişehir hattı boyunca savunma mevzileri hazırlamaya başlamıştı.

Taarruz sırası Türk ordusuna gelmişti. Ancak bunu yapabilecek güce sahip değildik. Hazırlıklar yaklaşık bir yıl sürdü. Bu süre sonunda Yunan ordusuna denk bir ordu kurulabilmişti.

NOT: Bu süre boyunca Mustafa Kemal, Başkomutanlık görevini sürdürmüştür. Yetkisi 3'er aylık dönemlerde meclis tarafından uzatılmıştır. Ancak hasta olduğu ve meclis toplantısına katılmadığı üçüncü uzatma oylamasında muhaliflerin etkisi ile meclis uzatma kararını reddetmiştir. Ertesi gün hasta haliyle gelip yaptığı konuşmanın ardından Başkomutanlık yetkisi süresiz olarak verilmiştir.

Büyük Taarruz

Taarruz planının özü kısa zamanda sonuç alacak ancak riskli olmasıdır. Bu plana göre Yunan ordusunu en son beklediği, en güçlü olduğu Afyon mevzilerine saldırılacak ve Yunanlılar asıl saldırının nereye yapıldığını anlamadan sonuç alınacaktır.

Büyük Taarruz 26 Ağustos sabahı başladı. İngiliz Generallerin 6 ayda geçilemez dediği Afyon mevzileri 26 Ağustos'ta düştü. Dumlupınar hattına çekilmeye çalışan düşman çember içine alınarak **30 Ağustos'ta Başkomutanlık Meydan Muharebesi** kazanıldı.

Bu muharebeden sonra düzensiz bir şekilde İzmir'e doğru kaçan ve kaçarken Türk köylerini yakan düşmanın toparlanmasına izin vermeden takip etmek gerekiyordu.

Yorucu bir saldırıdan çıksa da Türk ordusu Mustafa Kemal'in "**Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!**" emri ile hızla Yunan kuvvetlerini takibe başladı. **9 Eylül 1922'de**

İzmir kurtarıldı. **18 Eylül'de** Batı Anadolu'da hiçbir Yunan kuvveti kalmamıştı.

Büyük Taarruz'un Sonuçları

- İngiltere'nin Ortadoğu politikası ve Yunan Megali İdea'sı tamamen çöktü.
- Kurtuluş Savaşı'nın askeri mücadele safhası sona erdi. Diplomatik mücadele safhası başladı.
- Önce Mudanya Ateşkes Antlaşması'na sonra Lozan Barış Antlaşmasına giden yol açıldı.

KONU 4: MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI (11 EKİM 1922)

Tarafları Mudanya Mütarekesine götüren Sebepler

- Batı Anadolu'daki Yunan ordusu tamamen atılmıştı. Ancak **Boğazlar bölgesi ve Doğu Trakya** hala düşman elindeydi. TBMM, Misak-ı Milli'yi gerçekleştirmek için kararlıydı.
- Yunan Ordusu Büyük Taarruzdaki yenilginin acısını savunmasız Türk köylerinden çıkarmıştı. Aynı şeyi Doğu Trakya'da yapacağı endişemiz, bu konuda baskıyı artırmamıza ve acele etmemize sebep oluyordu.
- Diğer yandan İngiliz Hükümeti, Boğazları bırakmak istemiyordu. Ancak yeni bir savaş için hem müttefiklerinden hem de kendi kamuoyundan gereken desteği bulamıyordu.

NOT: Lloyd George, bu başarısızlığın kendi siyasi kariyerinin de sonu olacağını bildiği için sonuna kadar direnmiştir.

- Ayrıca Mustafa Kemal, Boğazlar için bir savaş çıkması durumunda Sovyet Rusya'nın da savaşa gireceği yönünde bir dedikodu yaymıştı. Bu dedikodu da İngiltere'nin

savaşı göze alamaması konusunda etkili oldu.

Sonuçta Marmara Denizi'nde Mudanya Limanı'nda

- İngiltere,
- İtalya,
- Fransa,
- TBMM (İsmet İnönü)

Arasında 11 Ekim 1922'de Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalandı.

NOT: Görüşmelere Yunan temsilcisi alınmadı. Mudanya açıklarındaki bir gemide haklarında çıkacak kararı bekledi. Bu da bize Kurtuluş Savaşı'nı gerçekte kimlere karşı yaptığımızı gösterir.

Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın Maddeleri

- 14-15 Ekim gecesinden itibaren silahlı çatışma durumu sona erecek
- Yunanistan, **Doğu Trakya**'yı (Meriç Nehri'nin doğusunu) 15 gün içerisinde İtilaf Devletleri'ne teslim edecek. İtilaf Devletleri ise bir ay içerisinde Doğu Trakya'yı TBMM temsilcilerine teslim edecek

NOT: Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu kararı isteme sebebimiz Yunanistan'ın bölgedeki halka zulmedeceği endişesidir.

- Türk ordusu barış imzalanıncaya kadar Çanakkale ve Kocaeli yarımadalarında belirlenen çizginin dışında duracaktır.
- **İstanbul ve Boğazlar** TBMM Hükümeti'ne aittir. Ancak İtilaf Devletleri barış antlaşması imzalanıncaya kadar bölgede kalmaya devam edecektir.

DİKKAT: Bu maddeden iki önemli sonuç çıkarmalıyız.

- Öncelikle Boğazlar ve İstanbul, savaş yapılmadan kurtarılmış oldu.

- İkincisi İtilaf Devletleri, İstanbul'un TBMM Hükümetine ait olduğunu kabul ederek Osmanlı Devleti'nin hukuken sona erdiğini kabul etmiş oldular.

NOT: Osmanlı Devleti;

- 16 Mart 1920'de İstanbul'un resmen işgali ile **FİİLEN** sona ermiştir.
- 11 Ekim 1922'de Mudanya Ateşkes Antlaşması ile **HUKUKEN** sona ermiştir.
- 1 Kasım 1922'de Saltanatın kaldırılması ile **RESMEN** sona ermiştir.

Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın Önemi

- Kurtuluş Savaşının askeri mücadele kısmını sona erdirmiştir. Lozan'a giden yol açılmıştır.
- Doğu Trakya, Boğazlar ve İstanbul savaş yapılmadan kurtarılmıştır.
- Bugünkü Türk-Yunan sınırı Meriç Nehri olarak çizilmiştir.
- İngiltere'de Lyod George hükümeti düşmüştür.

KONU 5: LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI (24 TEMMUZ 1923)

DİKKAT: Barış görüşmelerinden önce TBMM'nin karşısına bu konu ile ilgili bazı problemler çıkmıştır. Görüşmelere güçlü bir şekilde katılabilmek için bu problemlerin halledilmesi gerekmektedir.

Lozan'dan önce ortaya çıkan başlıca problemler

Konferansın toplanma yeri neresi olacaktır?

Türkiye'nin isteği konferansın **İzmir**'de toplanmasıdır. Böylece Mustafa Kemal, Türk tarafını kendisi temsil etmek istemiştir. Ancak İtilaf Devletleri, konferansın tarafsız bir yerde toplanması konusunda ısrar etmiştir. Sonuçta tarafsız bir ülke olan **İsviçre**'nin **Lozan** kasabası seçilmiştir.

Lozan'da Türkiye'yi kim temsil edecek?

Rauf Orbay (Mondros'un kara lekesini temizlemek için) çok istekli olmasına rağmen, **İsmet İnönü** başkanlığında bir heyetin gönderilmesine karar verilmiştir. İsmet İnönü dışişleri bakanı olmuştur.

İtilaf Devletleri'nin Lozan'a Osmanlı Devleti'ni de davet etmesi

İtilaf Devletleri Türk tarafını bölerek görüş ayrılıklarından yararlanmak istemektedir. Bu davet üzerine TBMM, **1 Kasım 1922'de Saltanatı kaldırmıştır**. Böylece Lozan'a Türk milletinin tek temsilcisi olarak katılmıştır.

DİKKAT: İtilaf Devletleri'nin Lozan'a Osmanlı Devleti'ni davet etmeleri Mudanya'da kabul ettikleri kararları çeliştikleri anlamına gelir.

NOT: Saltanat'ın kaldırılmasını bir sonraki ders notumuzda ayrıntılı olarak işleyeceğiz.

Lozan'da Türkiye'nin asla taviz vermeyeceği konular nelerdir?

Lozan'a giden heyete verilen emre göre

1. Kapitülasyonlar
2. Ermeni Yurdu

Konularında asla taviz verilmeyecektir.

LOZAN'A KATILAN DEVLETLER

- Türkiye (TBMM)
- İngiltere
- Fransa
- İtalya
- Yunanistan
- Romanya
- Yugoslavya
- Japonya
- Sovyet Rusya (Sadece Boğazlar konusu için)
- Bulgaristan (Sadece Boğazlar konusu için)
- ABD (Gözlemci)

LOZAN GÖRÜŞMELERİ

Lozan Konferansı'nda birinci tur görüşmeler 20 Kasım 1922'de başladı. Ancak;

- Dış borçlar,
- Kapitülasyonlar,
- Boğazlar,
- Musul,
- Karaağaç

Konularında yaşanan anlaşmazlık nedeniyle 4 Şubat nedeniyle sonuçsuz olarak dağıldı.

ÖNEMLİ

Türkiye, 1. Tur görüşmelerinin başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından Misak-ı Milli ve tam bağımsızlık konularında ne kadar kararlı olduğunu göstermek için;

- Musul ve Boğazlar Bölgesinde askeri hazırlıklara başladı.
- İzmir İktisat Kongresi'ni topladı. Bu kongrede Misak-ı İktisadi ilan edildi.

23 Nisan 1923'de başlayan ikinci tur görüşmelerinde İtilaf Devletleri daha uzlaşmacı bir tutum içindeydiler. Nihayet, 24 Temmuz 1923'de Lozan Barış Antlaşması imzalandı.

NOT: Lozan Konferansı'nın en öne çıkan ismi İngiliz baş delegesi **Lord Curzon'dur**.

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI'NDA ALINAN KARARLAR

Türkiye'nin Sınırları:

Batı Sınırı: Türkiye-Yunanistan sınırı, **Mudanya** Ateşkes'inde belirlendiği gibi **Meriç Nehri** olacak. Ayrıca Yunanistan Karaağaç Kasabasını savaş tazminatı olarak verecek

Güney Sınırı: Fransa ile imzalanan **1921 Ankara Antlaşmasına** göre olacak. Dolayısıyla Hatay ve İskenderun'un, Türkiye ile bağları devam etmek

ve özel bir yönetime sahip olmak şartıyla Suriye toprağı sayılacak

DİKKAT: Hatay konusunda **Misak-ı Milli'den taviz verilmiştir**. Ancak bu sorun 1939'da Hatay'ın anavatana katılması ile Misak-ı Milli'ye göre çözümlenmiştir.

Irak Sınırı: Her iki taraf da (Türkiye ve İngiltere) **Musul** konusunda taviz vermediği için bu konu Türkiye ve İngiltere'nin daha sonra aralarında yapacağı görüşmelere bırakılmıştır.

DİKKAT: Tam bir karar çıkmasa da Musul konusunda **Misak-ı Milli'den taviz verilmiştir**.

Osmanlı Borçları (Dış Borçlar)

Türkiye'nin tezi kabul edilmiştir. Bu teze göre Osmanlı borçları, Osmanlı Devleti'nden ayrılan topraklara bölüştürülmüştür. Türkiye üzerine düşen borcu **kâğıt parayla ve taksitler** halinde ödemeyi kabul etmiştir.

Ayrıca Duyun-u Umumiye'nin (Genel Borçlar İdaresi) kaldırılması kararlaştırılmıştır.

DİKKAT: Alacaklı devletlerin kağıt para ve taksitleri kabul etmesi, Yeni Türk Devleti'nin geleceğine duydukları güveni göstermektedir.

DİKKAT: Duyun-u Umumiye'nin kaldırılması **tam bağımsızlık**, dolayısıyla **milliyetçilik ilkesi** ile ilişkilendirilebilir.

Kapitülasyonlar

Osmanlı Devleti'nin şimdiye kadar verdiği tüm kapitülasyonlar tamamen kaldırılmıştır.

DİKKAT: Kapitülasyonların kaldırılması **tam bağımsızlık**, dolayısıyla **milliyetçilik ilkesi** ile ilişkilendirilebilir.

Azınlık Hakları

Azınlık diye bir şey olmadığı, Türkiye'de yaşayan herkesin Türk Vatandaşı olduğu ve aynı kanunlara tabi olacağı kabul edilmiştir.

Bunun yanında Türkiye, azınlıkların uluslar arası antlaşmalardan doğan haklarını kabul etti.

DİKKAT: Bu kabul herhangi bir taviz anlamına gelmez. Bütün devletlerin kabul ettiği evrensel insan hakları ilkesidir.

DİKKAT: Azınlık haklarını koruma bahanesi ile iç işlerimize karışılması engellenmiştir. Dolayısıyla bu karar da **tam bağımsızlık ve Milliyetçilik** ilkesi ile ilgilidir.

Nüfus Mübadelesi (Nüfus Değiş-tokuşu)

İstanbul'da yaşayan Rumlar ve Batı Trakya'da yaşayan Türkler dışında kalan her iki ülkedeki Türk ve Rum nüfus karşılıklı olarak yer değiştirecektir.

Boğazlar

Boğazların Türkiye'ye ait olduğu kabul edilse de Boğazların kontrolü, başkanı Türk olan uluslar arası bir komisyona bırakıldı.

Ayrıca Türkiye'nin Boğazlar her iki yakasında 20'şer kilometrelik kısımları askerden arındırması kararlaştırıldı.

Boğazlar barış zamanında tüm ticaret gemilerine açık olacak

DİKKAT: Boğazlar konusunda da Türkiye, **Misak-ı Milli'den taviz vermiştir**. Ancak 1936 Montrö Boğazlar sözleşmesi ile Boğazlar konusu Misak-ı Milli'ye göre çözümlenmiş, Türkiye'nin Boğazlar üzerindeki tüm egemenlik hakları tanınmıştır.

Savaş Tazminatı

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndaki yenilgisi nedeniyle Türkiye savaş tazminatı ödemeyecek

NOT: Savaştan önce İngiltere'ye parasını ödediğimiz ancak alamadığımız iki savaş gemisinin parası bu tazminata sayılmıştır.

Yunanistan, Kurtuluş Savaşı nedeniyle Karaağaç Kasabası'nı savaş tazminatı olarak vermiştir.

Ege Adaları

Balkan Savaşlarında kaybettiğimiz Ege Adaları geri alınamamıştır. 1913 Londra Antlaşması'nda kabul edilen karar geçerli olmuştur.

İmroz (Gökçeada) ve Bozcaada dışındaki Ege Adaları Yunanistan'a aittir.

Ancak Yunanistan, Türkiye'ye yakın Ege Adaları'nda silah, askeri üs bulundurmamayı kabul etmiştir.

Patrikhane Sorunu

İstanbul'daki Fener Rum Patrikhanesi artık Ortodoks mezhebinin merkezi olamayacak

Yalnızca İstanbul Rumlarına hizmet veren sıradan bir kilise olarak İstanbul'da kalacak

DİKKAT: Alınan bu karar patrikhanenin artık "Ekümenik" yani Evrensel olmadığı anlamı taşımaktadır.

Yabancı Okullar

Bu konunun Türkiye'nin bir iç meselesi olduğu, yabancı okulların Türkiye'nin çıkaracağı kanunlara, koyacağı kurallara uyacağı kabul edilmiştir.

İstanbul'un Boşaltılması

İstanbul'un Lozan Antlaşması onaylandıktan sonra, 6 hafta içerisinde boşaltılacağı kararlaştırıldı.

DİKKAT: Mustafa Kemal, bir konuşmasında "Lozan 3-5 yılın değil, Osmanlı'dan kalma asırlık sorunların tartışıldığı ve çoğunun çözüme kavuştuğu bir yer olmuştur." demiştir.

Bu bağlamda Osmanlı'dan kalma asırlık sorunlar:

- Kapitülasyonlar

- Ermeni Yurdu
- Dış Borçlar
- Azınlık Hakları
- Patrikhane Sorunu
- Boğazlar
- Yabancı Okullar

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI'NIN ÖNEMİ

- Lozan, Yeni Türk Devleti'nin varlığının ve bağımsızlığının tüm Dünya tarafından kabul edilmesidir.
- I. Dünya Savaşı'nı ve Kurtuluş Savaşı'nı bitiren Barış antlaşmasıdır.
- I. Dünya Savaşı sonunda imzalanan antlaşmalar içerisinde günümüze kadar geçerliliğini koruyan tek antlaşmadır. (Türkiye II. Dünya Savaşı'na girmediği için)
- Türk Milletinin bu başarısı, tüm Dünya'daki sömürge (Ya da Manda) altındaki mazlum milletlere örnek olmuştur.
- Böylece Kurtuluş Savaşı tüm yönleriyle sona ermiş, inkılâplar için gereken barış ortamı sağlanmıştır.